

Beden Eğitimi Öğretmeni Adayları İçin Özel Öğretim Yöntemleri Öz-Yeterlik Ölçeği: Geliştirme ve Güvenirlik Çalışması

Sinan AYAN¹, Buğra AKAY², Mehmet CEYLAN³, Rüstem ORHAN⁴

¹Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0001-9223-7969>

²Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0003-2567-6544>

³Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0003-0291-4247>

⁴Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0003-3007-9883>

Email: mhmtcyln183@gmail.com, bugraakay@hotmail.com

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 23.09.2022 - Kabul: 21.11.2022)

Öz

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmeni adayları için özel öğretim yöntemleri öz-yeterlilik ölçeğini geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaparak alana kazandırmak amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale Üniversitesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. İki aşamada gerçekleştirilen çalışmanın ilk aşamasında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) için 168, ikinci aşama olan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için ise 153, toplamda 321 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada ölçeği oluşturmak için ilgili alanyazın taranarak 59 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. AFA sonrası binişik ve faktör yükü düşük 18 madde ölçekten çıkartılmıştır. AFA sonucunda 3 faktörlü yapının toplam varyansın 48,5'ini açıkladığı görülmüştür. Ardından 3 faktörlü yapının doğruluğunu sınamak için DFA yapılmıştır. Uyum iyiliği değerlerini yakalamak için gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçeğin uyum iyiliği değerlerinin iyi ve kabul edilir seviyede olduğu görülmüştür. Ölçeğin birleşim ve ayrışım geçerliliği için AVE, CR, MSV ve ASV değerleri hesaplanmıştır ve ölçeğin birleşim ve ayrışım geçerliliğini sağladığı görülmüştür. Ayrıca ölçek genelinde Cronbach Alpha değeri .941 olarak bulunmuştur. Üç faktörden oluşan 41 maddelik ÖÖYÖÖ ölçeğinin analizleri sonucunda geçerli ve güvenilir bir araç olarak alanda kullanılabilir nitelikte olduğu görülmüştür ve alana kazandırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Özel öğretim yöntemleri, Sınıf yönetimi, Öğretmen Adayları, Beden Eğitimi

Special Teaching Methods Self-Efficacy Scale for Physical Education Teacher Candidates: Development and Reliability Study

Abstract

In this study, it was aimed to develop the special teaching methods self-efficacy scale for physical education teacher candidates and to bring it into the field by conducting validity and reliability studies. The sample of the study consisted of the students of Kırıkkale University, the department of physical education and sports teaching in the 2021-2022 academic year. In the first stage of the study, which was carried out in two stages, 168 university students participated in Exploratory Factor Analysis (EFA), and 153 students for Confirmatory Factor Analysis (CFA) in the second stage, a total of 321 university students. In order to create the scale in the study, a 59-item question pool was created by scanning the relevant literature. After EFA, 18 items with overlapping and low factor loading were removed from the scale. As a result of EFA, it was seen that the 3-factor structure explained 48.5 of the total variance. Then, CFA was performed to test the accuracy of the 3-factor structure. After the necessary corrections were made to achieve the goodness of fit values, it was seen that the goodness of fit values of the scale were at a good and acceptable level. AVE, CR, MSV and ASV values were calculated for the convergent and discriminant validity of the scale, and it was seen that the scale provided convergent and discriminant validity. In addition, the Cronbach Alpha value was found to be .941 throughout the scale. As a result of the analysis of the 41-item STMSES scale, which consists of three factors, it was seen that it could be used as a valid and reliable tool in the field, and it was brought to the field.

Key Words: Special Teaching Model, Classroom Management, Teacher Cadidates, Physical Education

Giriş

Eğitim-öğretim süreci, temel öğelerini öğretmen ve öğrencilerin oluşturduğu, incelenmesi gereken alanlardan biridir. Süreçte öğrenilecek içerik, belli amaçlar doğrultusunda aktarıldığında istenilen çıktı elde ediliyorsa sürecin etkili olduğu söylenebilir. Öğretmenler, bu süreçte, öğrenciye kazandırmak istediği davranışları aktarırken eğitim ortamı, öğretim yöntemleri, kalabalık sınıflar, dersin süresi, sınıf yönetimi, materyal eksikliği vb. nedenlerden dolayı bazı aksaklıklar yaşayabilmektedir. Öğreticilerin bu sorunların üstesinden gelebilmesi için derslerde kullanabileceği özel öğretim yöntemleri ile ilgili yeterlik algısının yüksek olması önemlidir. Ayrıca sınıf ortamında farklı akademik düzeyde ve farklı zekâ alanlarına sahip öğrenciler bulunmaktadır. Böke (2020) öğretmenlerin tercih ettiği öğretim yöntemlerinin öğrencilerin psikomotor, bilişsel ve duyuşsal alan gelişimlerini farklı düzeylerde etkilediğini belirtmiştir. Böke (2020) öğrencilerin psikomotor alan gelişimleri için alıştırma; bilişsel alan için kendini denetleme ve yönlendirilmiş buluş; duyuşsal alan gelişimleri için ise en etkili yöntemin katılım yöntemi ifade etmiştir. Dolayısıyla çeşitli öğretim yöntemlerini kullanma yeterliğine sahip öğreticiler, öğretimi çeşitlendirerek öğrencilerin farklı alan gelişimlerini destekleyebilecek ve tüm öğrencileri sınıf ortamında aktif kılabilirler. Dolayısıyla öğretmenlerin dersin kazanımı ile ilgili öğrenme davranışlarını oluşturulabilmesi ve öğretme-öğrenme sürecinde etkili bir aktör olabilmesi için farklı öğretim yöntemlerini bilmesi, kullanması ve bununla ilgili öz-yeterlik algısına sahip olması önemlidir.

Öz-yeterlik; Sosyal Bilişsel Kuram içerisinde yer alan kilit kavramlardan biridir. Öz-yeterlik, bireyin belli bir performansı gösterebilmesi için gerekli olan etkinlikleri organize edip, başarılı bir şekilde yapma kapasitesine yönelik kişisel yargısı olarak ifade edilmektedir (Bandura, 1997'den akt. Aşkar ve Umay, 2001). Diğer bir ifadeyle bireyin karşılaştığı olası durumların üstesinden gelebilmek için gereken eylemleri ne kadar iyi yapabildiğine yönelik kişisel algılarıdır (Bandura, 1982). Öz-yeterliği yüksek öğretmenler eğitim ortamındaki zorlukların (araç-gereç eksiklikleri, öğrenci-veli sorunları, öğrenme ortamındaki fiziksel sorunlar) üstesinden gelme konusunda daha gayretlidirler. Farklı öz-yeterliğe sahip öğretmenler arasında sınıf içindeki öğrenme ortamı oluşturmada, yeni yöntem ve teknikler kullanmada farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Öz yeterlik kavramı genel olmakla birlikte bir davranışa yönelik farklı öz-yeterlik algılarından (sosyal öz-yeterlik, akademik öz-yeterlik vb.) bahsedilebilir (Bilgin, 2009). Özel öğretim yöntemi öz-yeterliği ise öğretmenlerin dersin amaçları doğrultusunda kullanacağı öğretim yöntemlerini başarılı bir şekilde uygulayabileceğine yönelik kişisel yargısı olarak ifade edilebilir.

Öğreticiler, görev yaptığı yerin fiziksel olanaklarına, sınıf mevcuduna, dersin konusuna, öğrenci düzeyine, dersin kazanımı için ayrılan süreye ve kendi yeterliğine göre farklı yöntem ve teknikleri belirlemelidir. Öğretmenlerin öğretim yöntemi ile ilgili yeterlik algısının oluşmasında özel öğretim yöntemleri dersinin önemli katkıları olmaktadır. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarına öğrenme ortamında konuların öğrencilere nasıl aktaracağını, hangi yöntem ve tekniği kullanılacağını, dersin kazanımına uygun materyal seçimini konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiği, teoriden uygulamaya anlatılmaktadır. Bugün ülkemizde yüksek öğrenim kurumlarının bir kısmı özel öğretim yöntemleri dersini programlarından çıkarmıştır. Ancak, gerek eğitim-öğretim faaliyetlerinin maksimum seviyede gerçekleştirilmesi için özel öğretim yöntemlerinin öneminin son yıllarda daha çok öne çıkması gerekse öğretmen adaylarının mesleki donanım ve gelecekleri yerleştirme sınavında

bu konulardan meshul olmaları nedeniyle söz konusu fakülteler aynı dersi “beden eğitimi spor öğrenme ve öğretim yaklaşımları”, “öğretim ilke ve yöntemleri” dersi altında programa yeniden alınmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda; pedagojik formasyon alan öğretmen adayları; özel öğretim yöntemleri dersinin, eğitim-öğretim ortamı tasarlama (yöntem seçme, dersi planlama becerisi, materyal seçimi), öğrencileri ve bireysel farklılıkları anlama, sınıf yönetimi sağlama konusunda kazanımlar sağladığını ifade etmiştir (Şeyihoğlu ve Duman, 2020). Bu ifade ve yapılan tüm diğer çalışmalardan yola çıkarak, özel öğretim yöntemleri dersi, öğretmen adaylarının ilgili alana yönelik genel amaçları ortaya koymasına, alanda kullanılacak olan strateji, yöntem ve teknikler hakkında bilgi almasına, alana özgü temel kavramları kolaylıkla aktarabilmesine, ders kitabı, materyal-araç ve gereçlere yönelik yeterli bilgi ve beceriye sahip olunmasına yönelik büyük katkı sağlamaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte çocukların aktif yaşamdan ve hareket etmeden uzaklaştığı bir dönemde onların oyun alanlarına ulaşması, hareketsizliğin getirmiş olduğu sorunların çözümü için büyük öneme sahiptir (Ulaş ve Ayan, 2016). Beden eğitimi dersleri de çocukları hareketsiz yaşamdan koruması, fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı olmalarını ve sosyalleşmeyi sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin dersin amaçları doğrultusunda öğrencilere kazandıracığı bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere doğru bir şekilde aktarabilme becerisine de sahip olması gerekmektedir (Yıldız ve Kangalgil, 2014). Beden eğitimi ve spor dersinde fiziksel beceri kazanımının yüksek olması ve öğrenme ortamının farklı olması sebebiyle derslerde kullanılan öğretim yöntemleri diğer derslerden farklılık gösterebilmektedir. Dersin öğreticileri yaygın olarak alıştırma, eşli çalışma ve komut yöntemini kullanılmakla birlikte (Ünlü ve Aydos, 2007; Yıldız, 1999; Kulinna ve ark., 2005) öğrencinin seviyesine, dersin uygulama veya teorik işlenmesi göre farklı yöntem ve tekniklerde kullanılmaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri açık alanda öğrencileri kontrol edebilmesi, zamanı etkin kullanabilmesi, verilmek istenen hedefleri eksiksiz olarak kazandırabilmesi ve derse tüm öğrencilerinin katılımını sağlayabilmesi için farklı öğretim yöntemlerini uygulama yeterliliğine ve bu konuda öz-yeterlik algısına sahip olması gerekmektedir.

Özel öğretim yöntemleri öz-yeterliği yüksek olan öğretmenler; alan bilgisini öğrencilere aktarabilme, farklı öğrenen öğrencilere etkili öğrenme ortamı oluşturabilme ve öğrencileri öğretme-öğrenme sürecinde aktif hale getirerek onların öğrenmeye yönelik dikkat ve motivasyonunu sağlama noktasında daha gayretli olabilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin özel öğretim yöntemlerine yönelik öz-yeterlik algısını ölçecek bir ölçme aracı, onların bu konudaki eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi açısından önemlidir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin farklı alanlarda öz-yeterlik algılarını ölçmeye yönelik ölçme araçlarına rastlanmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009; Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya, 2005; Çapri ve Kan, 2006; Hazır Bıkmaz, 2002; Ekici, Ekici ve Kara, 2012). Fakat beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemleri öz-yeterlik algılarını ölçecek bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının özel öğretim yöntemleri öz-yeterlik algılarını ölçecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

Materyal ve Metod

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin özel öğretim yöntemleri öz-yeterlik algılarını ölçecek bir ölçme aracı geliştirmek üzere nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırmalardan betimsel araştırma türü olan tarama araştırması model olarak seçilmiştir. Betimsel araştırma, bir durumu en uygun şekilde tanımlayan ve var olan durumu ortaya koymaya çalışan araştırma türüdür (Büyüköztürk, Kılıç-çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018, s. 24). Tarama araştırması ise bir grubun seçilen özelliklerini belirlemek için yapılan çalışmalara denilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018, s. 15).

Katılımcılar

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmenliği okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Hedef evrenini ise Kırıkkale Üniversitesinde beden eğitimi ve spor öğretmenliği okuyan öğrencilerdir. Araştırmanın ulaşılabilir evreni, 2021-2022 yılında aktif olarak öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır.

Katılımcılardan veri toplanırken uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, ilgili örneklemden en ulaşılabilir yöntemle ve maksimum tasarruf sağlayacak şekilde verilerin toplanmasıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018, s. 95). Kırıkkale Üniversitesi beden eğitimi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin oluşturduğu örneklem grubundan iki aşama toplamında 321 veri toplanmıştır. İki aşama şeklinde verilerin toplandığı çalışmaya ilk aşamada 168 öğrenci, ikinci aşamada ise 153 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 154’ü (%48) kadın, 167’si (%52) erkektir. Çalışmaya toplamda 321 üniversite öğrencisi dahil olmuştur.

Veri toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı iki aşamada oluşturulmuştur. İlk olarak Özel Öğretim Yöntemleri Öz-yeterlik Ölçeği (ÖÖYÖÖ) maddeleri yazılmıştır. Maddeleri yazılırken ilgili alanyazın taranmıştır ve bu hususta 59 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Soruların uygunluğu alanında uzman kişilerce incelenmiş ve soruların ilk aşamada uygun olduğu görülmüştür. 5’li likert tipi olarak oluşturulan maddeler (1.Hiç katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5.Kesinlikle Katılıyorum) daha sonra toplanan veriler ile yapılan Açıklayıcı Faktör Analizinde (AFA) oluşturulan 41 maddelik ölçek ikinci aşama için tekrar kullanılmıştır. Oluşturulan ölçek maddelerinde ters madde bulunmamaktadır.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde IBM SPSS v26 ve AMOS 22 programları kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken AFA ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) testlerinden yararlanılmıştır. Analizler öncesinde verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Veriler öncelikle IBM SPSS v26 programına girilmiş ve analiz için düzenlemeler yapılmıştır. AFA ile toplanan verilerin faktör dağılımları incelenmiştir. Ardından DFA için IBM SPSS v26 programına girilen ikinci ölçüm verileri program üzerinden AMOS 22 programına aktarılmıştır. AMOS 22 programı ile verilerin DFA gerçekleştirilmiştir ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği ölçmek amacıyla Cornbach’s Alpha testinde ayrıca uygulanmıştır.

Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

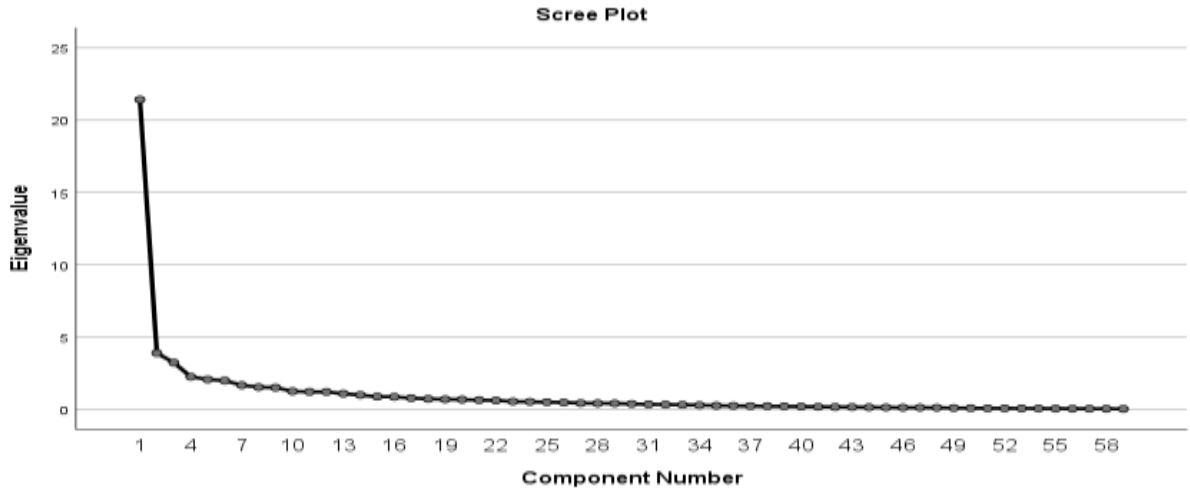
ÖÖYÖÖ'ye AFA yapmak amacıyla toplanan verilerden (N=168) öncelikle KMO ve Barlett testlerinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değerinin .833, Barlett testinin ise .000 düzeyde anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Bu değerlere göre verilerin temel bileşenler analizine uygun ve örneklemin analiz için yeterli olduğu belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2021, s. 207).

Toplanan veriler ile yapılan AFA sonucunda, toplam 59 maddeden oluşan ölçekten faktör yüklerinin düşük olması ve binişik olan maddelerden dolayı 18 madde atılmıştır. Faktörler arası korelasyon incelendiğinde orta düzeyde ilişki olduğu görülmüştür ve direct oblimin döndürme tekniği kullanılması kararlaştırılmıştır.

Tablo 1 ÖÖYÖÖ'ye Ait AFA Sonuçları

Faktörler	Faktör Özdeğerleri	Açıklanan Varyans %	Kümülatif Varyans %
1. Faktör	21,415	36,296	36,296
2. Faktör	3,888	6,589	42,886
3. Faktör	3,224	5,465	48,351

Tablo 1 incelendiğinde, döndürme sonucunda kalan 41 maddenin özdeğeri 1'den büyük olan 3 faktör oluşturduğu görülmüştür. Toplam varyansta 1. faktörün %36,30 (özdeğer 21,42), 2. faktörün %6,59 (özdeğer 3,88), 3. faktörün %5,47 (özdeğer 3,22) ve toplamda 3 faktörün toplamda 48,5'ini açıkladığı görülmüştür. DFA sonucunda 1. faktörde 20, 2. faktörde 11 ve 3. faktörde 10 madde oluşmuştur. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .41 ile .87 arasında değişmektedir.

Şekil 1 AFA'ya Ait Yamaç Birikinti Grafiği (Scree Plot)

Yapılan AFA sonucunda yamaç birikinti grafiği (scree plot) incelenerek (Şekil 1) ölçekte bulunan faktör sayısını doğrulamak amaçlanmıştır. Yamaç birikinti grafiği incelendikten

sonra ölçeğin özdeğer sonuçları ile uyumlu olduğu kararlaştırılmıştır ve ölçeğin 3 faktörlü olduğu belirlenmiştir.

Faktörler altında toplanan maddeler, alanında uzman üç öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Faktörlere isim aranırken Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2021, ss. 241–243)’den yararlanılarak faktörler altında toplanan maddelerin ortak özellikleri dikkate alınarak faktörlere isimlendirme yapılmıştır. Bu amaçla 1. faktöre özel öğretim yöntemleri, 2. faktöre beden eğitimi programı ve 3. faktöre ölçme ve değerlendirme isimlerinin konulması uygun görülmüştür.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları

Üç alt boyuttan ve toplam 41 maddeden oluşan ÖÖYÖÖ’nün AMOS 22 programı ile çok faktörlü yapısı DFA kullanılarak test edilmiştir. DFA yapılmadan önce seçili örneklemden DFA için veri toplanmıştır (N=153) ve toplanan verinin Çokluk ve ark. (2021, s. 206) ve Gürbüz (2021, s. 34)’e göre yeterli olduğu belirlenmiştir. Veriler normal dağılım göstermesinden dolayı Maximum Likelihood hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Yapılan DFA sonucunda değerlerin alanyazında kabul edilmeyen seviyelerde olduğu görülmüştür. Bunun üzerine kovaryanslara ilişkin düzeltme indeksleri kontrol edilip sırasıyla e21-e22, e28-e30, e12-e15, e19-e20 ve e22-e26 maddeleri arasında kovaryans çizilerek hata varyansları birleştirilmiştir (bkz: Şekil 2). Önerilen 3 faktörlü yapının toplanan veri ile uyumlu olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, ÖÖYÖÖ’nün öngörülen kuramsal yapısının doğrulandığı yönündedir.

Tablo 2 ÖÖYÖÖ Uyum İyiliği İndeksleri

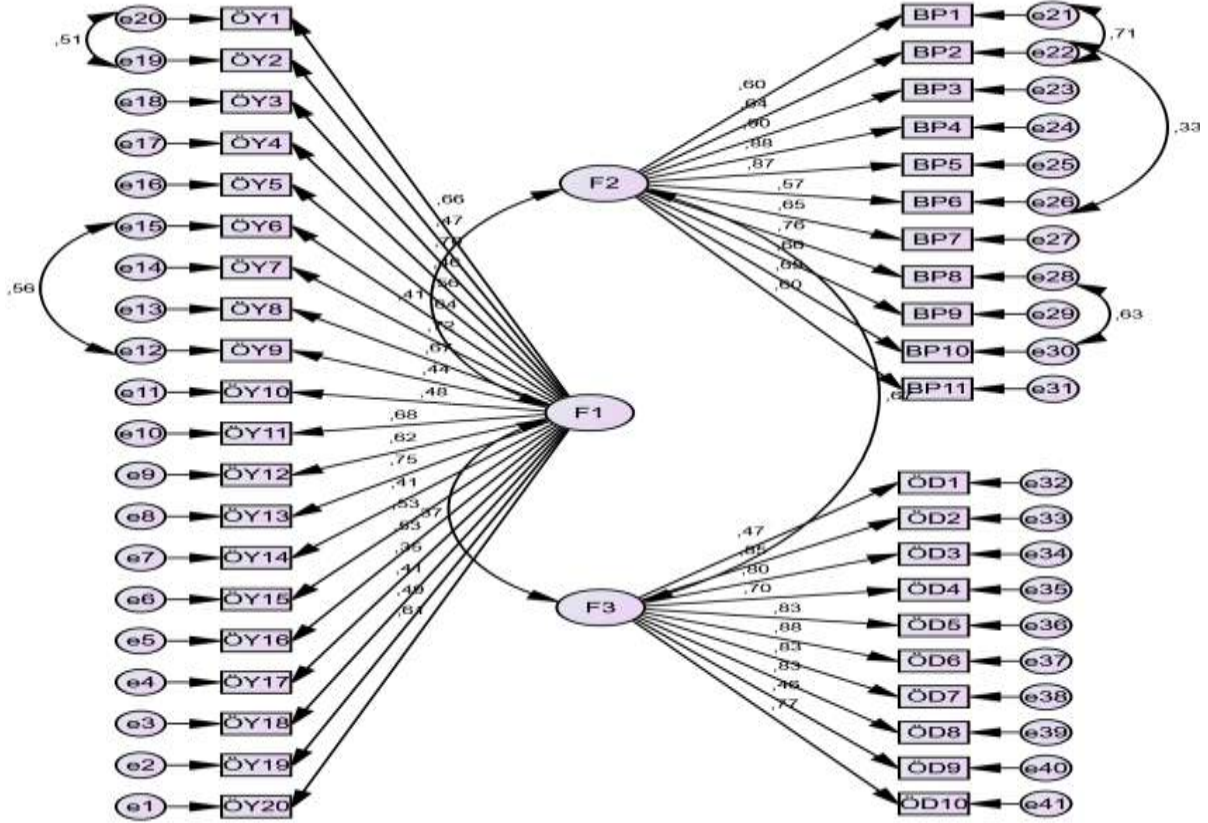
	Uyum Ölçümleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Ölçülen Değer	Uyum
	χ^2 (CMIN)		$p > .05$.000	
:ÖÖYÖÖ	χ^2/df	<3	$3 < (\chi^2/df) < 5$	2.504	İyi Uyum
	CFI	>.95	>.90	.904	Kabul Edilebilir
	SRMR	<.05	<.08	.788	Kabul Edilebilir

χ^2/df =Ki kare/Serbestlik derecesi, CFI=Karşılaştırmalı Uyum İndeksi, SRMR=Standardize Edilmiş Ortalama Hataların Karekökü

Tablo 2 incelendiğinde ÖÖYÖÖ’ye ait uyum iyiliği indeksleri görülmektedir. Uyum iyiliği indeksleri raporlanırken örneklemin 250’den az olmasından dolayı (N<250) χ^2 , p, χ^2/df , CFI ve SRMR uyum iyiliği indeksleri rapor edilmiştir (Gürbüz, 2021, s. 41). Uyum iyiliği indeksleri değerlendirilirken Hu ve Bentler (1999) ve Gürbüz (2021, s. 38)’den yararlanılmıştır.

ÖY= Özel öğretim yöntemleri, BP= Beden eğitimi programı, ÖD= Ölçme değerlendirme

Şekil 2 DFA'ya Ait Path Diyagramı

Üç faktörlü modele ait DFA path diyagramı Şekil 2’de verilmiştir. Standardize madde faktör yükleri .35 ile .90 arasında değişmektedir. Faktör yükleri değerlendirilirken alt değer olarak .30 alınmıştır (Büyüköztürk, 2002; Çokluk ve diğerleri, 2021, s. 194). Yapılan analiz sonucunda uyum iyiliği değerlerini yakalamak amacıyla beş kovaryans çizilmiştir (e21-e22, e28-e30, e12-e15, e19-e20 ve e22-e26).

Tablo 3 Geçerlilik-Güvenilirlik Değerleri

Faktörler	Madde Sayısı	AVE	CR	MSV	ASV	Cronbach's Alpha
1. Faktör	20	0.325	0.941	0,170	0,238	.898
2. Faktör	11	0.512	0.918	0,450	0,395	.922
3. Faktör	10	0.573	0.928	0,450	0,359	.926
Ölçek Geneli	41					.941

1.Faktör= Özel öğretim yöntemleri, 2. Faktör= Beden eğitimi programı, 3. Faktör= Özel öğretim yöntemleri

Tablo 3'e bakıldığında ÖÖYÖÖ'nün birleşim ve ayrışım geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek amacıyla AVE (Average Variance Eztracted), CR (Composite/Construct Reliabilitiy), MSV (Maximum Squared Variance), ASV (Average Shared Square Variance) ve Cronbach's Alpha testleri uygulanmıştır. AVE faktörlerdeki maddelerin benzeşim geçerliliğini ölçerken, CR faktörün yapı güvenilirliğini ve birleşim geçerliliğini ölçmektedir. MSV ve ASV değerleri ise faktörlerin ayrışım geçerliliğini ölçmektedir (Gürbüz, 2021, s. 82,85). DFA modellenmiş bir çalışmanın birleşim geçerliliğine sahip olabilmesi için $AVE < 0.50$, $CR < 0.70$, $AVE < CR$, $MSV < AVE$ ve $ASV < AVE$ olması gerekmektedir (Gürbüz, 2021, s. 82,85). Yapılan çalışmada 1. faktör için AVE değeri (0.325) hariç tüm değerlerin kabul edilir düzeyde olduğu görülmektedir. AVE değerinin 0.50'den küçük olması, CR değerinin 0.60'dan büyük olması halinde AVE'nin kabul edilebilir olduğunu varsaymaktadır (C. Fornell ve D. F. Larcker'den (1981) akt. Huang, Wang, Wu ve Wang, 2013). Cronbach's Alpha değerleri 1. faktör için .898, 2. faktör için .922, 3. faktör için .926 ve ölçek geneli için .941 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler alanyazında yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Kılıç, 2016).

Tartışma ve Sonuçlar

Öğretmen adaylarının, öğretme-öğrenme kavramlarını başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmek için dört yıllık eğitim hayatlarında kazandıkları beceriler önemlidir. Öğrencilerin öğretmen olarak ilerde karşılaşabilecekleri zorlukların çözüm yollarını bilmesi, oluşabilecek zorluklara karşı da alınabilecek önlemler hakkında fikir sahibi olması meslek hayatlarında benzer durumlar ile baş etmelerini kolaylaştıracaktır. Geride bırakmaya çok yaklaştığımız pandemi sürecinde eğitimde yaşanan değişimler ve eğitim alanındaki son gelişmeler; eğitimciler tarafından öğrenilip uygulamasını gerektiren pek çok yeni bilgi ve beceriyi beraberinde getirmiştir. Bu yeni gelişme ve değişimlere hızla ayak uydurabilen eğitimcilerin çabalarıyla içerisinde bulunduğumuz yüzyılın hedeflediği yeni nesli yetiştirmek mümkün olacaktır. Bu durum ise eğitim-öğretim hedeflerinin, okullarda mümkün olan en yüksek kapasite ile öğrencilerce öğrenilip, uygulamalarını sağlamak ancak eğitimcinin doğru planlama yapmasıyla mümkün olabilir. Doğru bir ders planının yapılabilmesi de ancak iyi düzeyde öğrenilmiş öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin kullanım yollarının uygulamaya geçirilmesiyle mümkündür. Bu bağlamda özel öğretim yöntemleri dersi, öğrenciye öğretmenlik becerileri kazandırmada önemli bir yere sahiptir (Erökten ve Durkan, 2008). Öğretmen adaylarına pedagojik formasyon dersleri kapsamında verilen özel öğretim yöntemleri dersi ile; öğretmenlik mesleğinin inceliklerini öğrenmeleri, mesleğe ilişkin olumlu tutum ve görüş kazanmalarını hedefleyen derslerden biridir. Bu dersin kapsamında okullarda uygulanacak olan eğitim-öğretim faaliyetlerinin içeriğini oluşturan teori ve uygulama esnasında kullanılan etkinlik ve faaliyetlerin yenilenen program, yaklaşım ve strateji-yöntem-tekniklere uygun olması beklenmektedir. Özellikle beden eğitimi ve spor dersi gibi öğrencilerin hareketli ve ders ortamı kontrolünün zor olduğu bir derste, öğretme-öğrenme ortamını oluşturmak ve sürdürülebilmek özel öğretim yöntemleri dersinde alınacak eğitimin önemini daha da artırmaktadır. Öğrencilerinde özel öğretim yöntemleri dersine olan öz-yeterlik algıları bu dersin öğrenilmesine yönelik motivasyonunu ve azmini etkilemektedir (Kurbanoglu, 2004). Öz-yeterlik algısı, öğrencinin derse yönelik elde ettiği becerilere olan inancını, yetkinliğini ve gerçekleştirebilme potansiyelini göstermektedir (Pajares, 1996). Bu hususta öz-yeterlik algısı özel öğretim yöntemlerine yönelik başarıyı, dolayısıyla da meslek hayatlarında öğretme sürecini etkileyebilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, üniversitede öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin özel öğretim

yöntemlerine yönelik öz-yeterliklerini belirlemek için bir ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır.

Çalışma başında 59 maddeden oluşan soru havuzu 168 öğrenciye uygulanmıştır ve ardından toplanan verilerin AFA için uygun olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin uygunluğu desteklendikten sonra AFA yapılmıştır. Faktör yükleri .412 ve .872 arasında değişen ölçekte faktör yükleri .40 altında kalan ve binişik olan 18 madde atılmıştır. Yapılan AFA sonrası ölçeğin 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. Kalan maddelerin incelenmesi ile 3 faktör sırasıyla özel öğretim yöntemleri, beden eğitimi programı ve ölçme ve değerlendirme olarak adlandırılmıştır. Özel öğretim yöntemleri faktörü altında 20 madde, beden eğitimi programı faktörü altında 11 madde ve ölçme değerlendirme faktörü altında 10 madde olduğu AFA sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yapılan AFA ardından ölçeğin doğrulanması için DFA yapılmıştır. DFA öncesi uygun örneklemden 153 veri toplanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği ve kayıp veri olmadığı kontrol edildikten sonra DFA uygulanmıştır. Uyum iyiliği değerleri kontrol edildikten sonra verilerin alanyazında kabul edilen değerleri sağlamadığı görülmüştür ve düzeltme indeksleri yapılmıştır. Yapılan düzeltmelerden sonra değerlerin uygunluğu kabul edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliğini ölçmek amacıyla AVE, CR, MSV, ASV ve Cronbach's Alpha değerlerine bakılmıştır. Yapılan analiz sonucunda AVE ve CR değerlerinin ölçeğin birleşim ve yapı geçerliliğini sağladığı, MSV ve ASV değerlerinin de ayrışım geçerliliğini sağladığı görülmüştür. Cronbach's Alpha ölçek genelinde .941 olarak hesaplanmıştır ve yüksek düzeyde güvenilir olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak toplam 41 madde ve 3 faktörden oluşan Özel Öğretim Yöntemleri Öz-yeterlik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır ve alanda kullanılması için geliştirilmiştir.

KAYNAKLAR

Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10(1), 029–037. doi:10.1501/ozlegt_0000000131

Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (21), 1–8.

Bandura, A. (1982). Self-Efficacy Mechanism İn Human Agency. *American Psychologist*, 37(2), 122–147. doi:10.1037/0003-066X.37.2.122

Bilgin, M. (2009). Bilişsel Esnekliği Yordayan Bazı Değişkenler. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(36), 142–157. <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi> adresinden erişildi.

Böke, H. (2020). Beden eğitimi derslerinde özel öğretim yöntemleri kullanılmasının etkililiğinin incelenmesi: Bir meta analiz çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470–483.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri (25.). Ankara: Pegem Akademi. doi:10.14527/9789944919289

Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya, H. (2005). The Development and Validation of a Turkish Version of the Teachers' Sense of Efficacy Scale. *Education and Science*, 30(137), 74–81.

Çapri, B. ve Kan, A. (2006). Öğretmen Kişilerarası Öz-yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 48–61.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2021). Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları (6.). Ankara: Pegem Akademi. doi:10.14527/9786055885670

Ekici, F., Ekici, E., Ekici, F. T. ve Kara, İ. (2012). Öğretmenlere yönelik bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 53-65.

Erökten, S. ve Durkan, N. (2008). Özel Öğretim Yöntemleri II Dersinde Mikro Öğretim Uygulamaları, 1–13.

Fornell C. ve Larcker D. F., “Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error,” *Journal of marketing research*, s. 39-50, 1981.

Gürbüz, S. (2021). AMOS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi (2. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Hazır Bıkmaz, F. (2002). Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 197–210.

- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55. doi:10.1080/10705519909540118
- Huang, C.-C., Wang, Y.-M., Wu, T.-W. ve Wang, P.-A. (2013). An Empirical Analysis of the Antecedents and Performance Consequences of Using the Moodle Platform. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(2), 217–221. doi:10.7763/ijiet.2013.v3.267
- Kılıç, S. (2016). Cronbach's alpha reliability coefficient. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47. doi:10.5455/jmood.20160307122823
- Kulinna, P. H., McCaughtry, N., Martin, J. J., Cothran, D. J. ve Anderson, S. (2005). Peer learning communities: Outcomes for curriculum change. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 1, A18.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). Öz-Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri için Önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137–152.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543–578. doi:10.3102/00346543066004543
- Şeyihoğlu, A. ve Duman, N. (2020). Özel Öğretim Yöntemleri Dersine Pedagojik Formasyon Eğitimi Coğrafya Bölümü Öğrencileri Açısından Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1), 442–455. doi:10.24106/kefdergi.3641
- Ulaş, M. ve Ayan, S. (2016). Çocuk Oyun Alanları Değerlendirme Ölçeği: Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (2), 10-24.
- Ünlü, H. ve Aydos, L. (2007). Öğretmen Görüşlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Tercih Ettikleri Öğretim Yöntemleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 71–81.
- Yıldız, V. (1999). İşbirlikli Öğrenme ile Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16–17, 155–163.
- Yıldız, E. ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterlikleri ve kullandıkları öğretim yöntemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 5(1), 61-76.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Soran, H. (2004). Yabancı Dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 260–267.